АРХАНГАЙ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Хайрхан сумын ЗДТГ-ын 2022 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитын тайлан

Аудитын код: АРА-2023/95-НА-СТА-ТШЗ

Цахим хуудас: www.audit.mn Архангай аймаг 2023 он	Дарга,Тэргүүлэх аудитор Т.Байгалмаа Утас:7033-3141 Цахим хаяг: Baigalmaat@audit.gov.mn Аудитын менежер Д.Нэргүйбаатар Утас: 7033-2860 Цахим хаяг: Nerguibaatard@audit.gov.mn Ахлах аудитор Н.Алтантуяа Утас: 7033-3019 Цахим хаяг: Altantuyan@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

1.ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ

АРХАНГАЙ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР
65130 Цэцэрлэг, Архангай аймаг
Утас/Факс:976-70333141
И-мэйл: arkhangai@audit.gov.mn

2023.02.07 № 02

танай ____________-ны № ____________-т

ХАЙРХАН СУМЫН ЗДТГ-ЫН ДАРГЫН ҮҮРГИЙГ ТҮР ОРЛОН ГҮЙЦЭТГЭГЧ М.ОЮУНЦЭЦЭГ ТАНАА

Хязгаарлалттай дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.1-д заасны дагуу .Архангай аймгийн Хайрхан сумын ЗДТГ-ын 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Дүгнэлтийн үндэслэл хэсэгт дурдсан буруу илэрхийлэл нь материаллаг боловч өргөн тархаагүй гэж үзсэн бөгөөд санхүүгийн тайланд үзүүлэх нөлөөг эс тооцвол Архангай аймгийн Хайрхан сумын ЗДТГ-ын 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт гаргах үндэслэл болно. Үүнд:

1. Хайрхан сумын ЗДТГазар нь 2022 онд Чанарын менежментийн тогтолцооны ISO стандарт нэвтрүүлэхээр "Менежмент ба ур чадварын хүрээлэн" ТББ-тай байгуулсан зөвлөх үйлчилгээний гэрээний гарын үсгийн бүрдэлгүй, эх хувь гэрээгүй, ажлын даалгаварт заагдсан ажлууд дутуу хийгдэж, зөвлөх үйлчилгээний ажлыг баталгаажуулаагүй байхад 17,983.0 мянган төгрөгийн төлбөрийг шилжүүлсэн.
2. Засаг даргын нөөц хөрөнгөөс сумын засаг даргын нэрэмжит тэмцээн, уралдааны шагналд нийт 4,269.0 мянган төгрөгийг зарцуулсан байна.
3. Мал амьтдын бүртгэл дэх 190 толгой бог малыг нас дэвшүүлж бүртгэхдээ 2,974.0 мянган төгрөгөөр буюу нэг толгой малыг 15.6 мянган төгрөгөөр буюу зах зээлийн үнээс хэт доогуур үнэлж бүртгэсэн.

Дээрх зөрчлүүд нь Төсвийн тухай, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай, Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн холбогдох заалтуудыг зөрчсөн бөгөөд аудитын тохиолдсон байх, иж бүрэн байх, үнэлгээ ба хуваарилалт, нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлүүдийг хангахгүй байна.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

"Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл, аймгийн Засаг даргын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан "Стандарттай Архангай" арга хэмжээний хүрээнд аймгийн Засаг даргын тамгын газар болон төрийн байгууллагуудад Чанарын удирдлагын

003020049

тогтолцоо (ISO-9001:2015)-г нэвтрүүлнэ" гэсэн зорилтын хүрээнд Хайрхан сумын ЗДТГазар нь 2022 онд Чанарын менежментийн тогтолцооны ISO стандартыг нэвтрүүлж эхэлсэн байна.

Аудитын гол асуудал

Тус байгууллагын төсөв захирагч нь 2021 оны 10 дугаар сарын 25-ны өдрийн б/25 тоот сумын засаг даргын захирамжаар даргын үүргийг түр орлон гүйцэтгэгчээр томилжээ.

Хайрхан сумын ЗДТГ-т 2019-2022 онуудад төрийн захиргааны албан тушаалд түр орлон гүйцэтгэгчээр 5-н албан хаагч томилогдон ажиллаж байна.

Бусад асуудлын хэсэг

Тус байгууллага нь 2022 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөнд 5 үндсэн зорилт, 100 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж, дэвшүүлсэн зорилт, төлөвлөсөн арга хэмжээний хэрэгжилтийг сумын Засаг даргаас 93.7 хувьтай үнэлсэн байна.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР Т.БАЙГАЛМАА

2.АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон / төгрөгөөр /

Код	Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН	51,428,862.00	55,875,862.00
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	51,428,862.00	55,875,862.00
35100	Түүхий эд материал	1,950,500.00	1,950,500.00
35130	Эм боох материал	1,950,500.00	1,950,500.00
35400	Хангамжийн материал	37,632,362.00	42,449,362.00
35410	Бичиг хэргийн материал	1,839,275.00	2,469,775.00
35420	Аж ахуйн материал	7,099,879.00	8,269,879.00
35430	Сэлбэг хэрэгсэл	15,108.00	15,108.00
35450	Барилгын засварын материал	973,100.00	973,100.00
35470	Бусад хангамжийн материал	27,705,000.00	30,721,500.00
35600	Мал амьтад	11,846,000.00	11,476,000.00
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	2,009,048,161.68	2,202,247,797.07
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	2,009,048,161.68	2,202,247,797.07
39200	Биет хөрөнгө	1,992,368,161.68	2,179,967,797.07
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	875,810,800.14	972,133,341.14
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл	-58,986,275.55	-97,534,208.55
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	97,344,800.00	121,854,800.00
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл	-57,035,188.86	-50,323,488.80
39205	Машин тоног төхөөрөмж(компьютер)	255,781,616.34	232,548,716.34
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл	-145,620,699.13	-153,478,123.00
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	79,937,599.00	70,620,458.00
39208	Хуримтлагдсан элэгдэл	-47,857,042.13	-41,913,773.34
39213	Түүх соёл, музейн дурсгалт зүйлс	20,847,200.00	20,847,200.00
39214	Бусад үндсэн хөрөнгө	1,403,706,025.00	1,673,256,972.00
39215	Хуримтлагдсан элэгдэл	-469,666,273.13	-568,044,096.72
39216	Дуусаагүй барилга, байгууламж	38,105,600.00	0.00
39300	Биет бус хөрөнгө	16,680,000.00	22,280,000.00
39301	Програм хангамж	5,500,000.00	5,500,000.00
39303	Бусад биет бус хөрөнгө	11,180,000.00	16,780,000.00
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II	2,060,477,023.68	2,258,123,659.07
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	2,060,477,023.68	2,258,123,659.07
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	2,060,477,023.68	2,258,123,659.07
51100	Засгийн газрын оруулсан капитал	448,116,428.17	448,116,428.17
511002	Орон нутгийн төсвийн оруулсан хөрөнгө	448,116,428.17	448,116,428.17
51200	Хуримтлагдсан үр дүн	1,066,245,141.96	1,263,891,777.35
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	945,101,190.87	1,066,245,141.96
51220	Тайлант үеийн үр дүн	121,143,951.09	197,646,635.39
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	546,115,453.55	546,115,453.55
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V	2,060,477,023.68	2,258,123,659.07

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон / төгрөгөөр /

Код	Үзүүлэлт	ӨМНӨХ ОН	ТАЙЛАНТ ОН
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)	726,551,892.00	921,072,006.00
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	209,792,279.00	418,152,488.00
120	Нийтлэг татварын бус орлого	187,884,279.00	418,152,488.00
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	3,018,000.00	3,295,000.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	3,018,000.00	3,295,000.00
120017	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого - Үндсэн хөрөнгө	171,565,279.00	403,383,488.00
120018	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого - Бараа материал	13,301,000.00	11,474,000.00
122	Тусламжийн орлого	21,908,000.00	
122001	Хандив тусламж /дотоод/	21,908,000.00	
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	516,759,613.00	502,919,518.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	58,635,413.00	23,281,018.00
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	17,098,940.00	
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	0.00	418,300.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	41,536,473.00	10,847,718.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	0.00	12,015,000.00
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	458,124,200.00	479,638,500.00
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	458,124,200.00	479,638,500.00
II	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	605,407,940.91	704,814,561.99
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	605,407,940.91	704,814,561.99
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	589,281,554.91	649,491,342.99
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	227,235,850.00	228,097,256.00
210101	Үндсэн цалин	227,235,850.00	228,097,256.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	29,553,699.00	28,385,806.00
210201	Тэтгэврийн даатгал	20,478,191.00	19,328,853.00
210202	Тэтгэмжийн даатгал	2,276,550.00	2,277,948.00
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	1,816,955.00	1,822,357.00
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	439,610.00	445,436.00
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	4,542,393.00	4,511,212.00
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	90,686,896.00	94,386,066.00
210301	Гэрэл, цахилгаан	3,784,458.00	7,415,433.00
210302	Түлш, халаалт	86,797,096.00	86,860,633.00
210303	Цэвэр, бохир ус	105,342.00	110,000.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	33,123,040.00	19,666,080.00
210401	Бичиг хэрэг	3,382,600.00	2,298,300.00
210402	Тээвэр, шатахуун	16,113,980.00	12,036,645.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	2,606,000.00	3,858,535.00
210404	Ном, хэвлэл	216,000.00	120,000.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	5,929,910.00	
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	1,772,400.00	1,081,600.00
210408	Бараа материал акталсны зардал	3,102,150.00	271,000.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	660,000.00	
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	2,620,000.00	759,500.00
210604	Урсгал засвар	2,620,000.00	759,500.00
2107	Томилолт, зочны зардал	1,488,000.00	2,150,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	1,488,000.00	2,150,000.00

2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	4,141,747.00	33,099,326.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	3,109,213.00	32,655,368.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	600,000.00	259,545.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	184,634.00	81,675.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	88,000.00	75,738.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	55,000.00	27,000.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	199,772,322.91	242,947,308.99
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	108,603,865.00	51,374,265.00
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	91,168,457.91	191,573,043.99
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	16,126,386.00	55,323,219.00
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	1,440,000.00	42,220,600.00
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	0.00	12,859,000.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	0.00	28,316,600.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	1,440,000.00	1,045,000.00
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	14,686,386.00	13,102,619.00
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	5,614,981.00	11,738,679.00
213405	Нэмэлт санхүүжилт төвлөрүүлэх шилжүүлэг	9,071,405.00	1,363,940.00
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (III)=(I)-(II)	121,143,951.09	216,257,444.01
V	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН	0.00	18,610,808.62
225001	Үндсэн хөрөнгө, бараа материал худалдсаны гарз	0.00	18,610,808.62
VI	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ НИЙТ ҮР ДҮН (VI)=(III)+(IV)-(V)	121,143,951.09	197,646,635.39

2.3 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон / төгрөгөөр /

Код	Үзүүлэлт	ӨМНӨХ ОН	ТАЙЛАНТ ОН
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (I)	542,812,533.00	506,214,518.00
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	4,144,920.00	3,295,000.00
120	Нийтлэг татварын бус орлого	4,144,920.00	3,295,000.00
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	4,144,920.00	3,295,000.00
1200041	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	4,144,920.00	3,295,000.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	538,667,613.00	502,919,518.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	80,543,413.00	23,281,018.00
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	21,908,000.00	0.00
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	0.00	418,300.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	41,536,473.00	10,847,718.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	17,098,940.00	12,015,000.00
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	458,124,200.00	479,638,500.00
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	458,124,200.00	479,638,500.00
II	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	476,303,933.00	506,214,518.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	476,303,933.00	506,214,518.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	460,177,547.00	450,941,299.00
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	227,245,210.00	228,097,256.00
210101	Үндсэн цалин	227,245,210.00	204,245,445.00
210102	Нэмэгдэл	0.00	20,673,657.00
210104	Урамшуулал	0.00	3,178,154.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	29,553,699.00	28,385,806.00

210201	Тэтгэврийн даатгал	20,478,191.00	19,328,853.00
210202	Тэтгэмжийн даатгал	2,276,550.00	2,277,948.00
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	1,816,955.00	1,822,357.00
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	439,610.00	445,436.00
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	4,542,393.00	4,511,212.00
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	90,686,896.00	94,386,066.00
210301	Гэрэл, цахилгаан	3,784,458.00	7,415,433.00
210302	Түлш, халаалт	86,797,096.00	86,860,633.00
210303	Цэвэр, бохир ус	105,342.00	110,000.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	29,838,290.00	19,587,580.00
210401	Бичиг хэрэг	3,195,000.00	2,490,800.00
210402	Тээвэр, шатахуун	16,113,980.00	12,036,645.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	2,606,000.00	3,858,535.00
210404	Ном, хэвлэл	321,000.00	120,000.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	5,929,910.00	0.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	1,672,400.00	1,081,600.00
2105	Нормативт зардал	1,119,000.00	0.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	1,119,000.00	0.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	0.00	759,500.00
210604	Урсгал засвар	0.00	759,500.00
2107	Томилолт, зочны зардал	1,488,000.00	2,150,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	1,488,000.00	2,150,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	4,141,747.00	33,537,326.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	3,109,213.00	33,093,368.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	600,000.00	259,545.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	184,634.00	81,675.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	88,000.00	75,738.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	55,000.00	27,000.00
210807	Газрын төлбөр	104,900.00	0.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	76,104,705.00	44,037,765.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	76,104,705.00	44,037,765.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	16,126,386.00	55,273,219.00
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	1,440,000.00	42,170,600.00
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	0.00	12,859,000.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	0.00	28,316,600.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	1,440,000.00	995,000.00
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	14,686,386.00	13,102,619.00
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	5,614,981.00	11,738,679.00
213405	Нэмэлт санхүүжилт төвлөрүүлэх шилжүүлэг	9,071,405.00	1,363,940.00
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(I)-(II)	66,508,600.00	0.00
V	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (V)	66,508,600.00	0.00
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	66,508,600.00	0.00
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	66,508,600.00	0.00
225106	Биет ба биет бус хөрөнгө худалдан авсан зардал	66,508,600.00	0.00
VI	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VI)=(IV)-(V)	-66,508,600.00	0.00
VIII	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VIII)=(III)+(VI)+(VII)	0.00	0.00
101	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	0.00	0.00
20	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	0.00	0.00

2.4 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон / төгрөгөөр /

Код	Үзүүлэлт	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан дүн	Засгийн газрын хувь оролцооны нийт дүн
1	2020 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	448,116,428.17	546,115,453.55	945,101,190.87	1,939,333,072.59
2	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	0.00	0.00	0.00	0.00
3	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	448,116,428.17	546,115,453.55	945,101,190.87	1,939,333,072.59
4	Тайлант үеийн үр дүн	0.00	0.00	121,143,951.09	121,143,951.09
5	2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	448,116,428.17	546,115,453.55	1,066,245,141.96	2,060,477,023.68
6	2022 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл	448,116,428.17	546,115,453.55	1,066,245,141.96	2,060,477,023.68
7	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	0.00	0.00	0.00	0.00
8	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	448,116,428.17	546,115,453.55	1,066,245,141.96	2,060,477,023.68
9	Тайлант үеийн үр дүн	0.00	0.00	197,646,635.39	197,646,635.39
10	2022 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	448,116,428.17	546,115,453.55	1,263,891,777.35	2,258,123,659.07

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон / төгрөгөөр /

Код	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Харьцуулалт
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	489,138,500.00	471,194,821.00	17,943,679.00	96.33
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	489,138,500.00	471,194,821.00	17,943,679.00	96.33
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	446,962,900.00	429,024,221.00	17,938,679.00	95.99
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	234,684,200.00	228,097,256.00	6,586,944.00	97.19
210101	Үндсэн цалин	234,684,200.00	204,245,445.00	30,438,755.00	87.03
210102	Нэмэгдэл	0.00	20,673,657.00	-20,673,657.00	#DIV/0!
210104	Урамшуулал	0.00	3,178,154.00	-3,178,154.00	#DIV/0!
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	29,335,500.00	28,385,806.00	949,694.00	96.76
210201	Тэтгэврийн даатгал	19,948,000.00	19,328,853.00	619,147.00	96.90
210202	Тэтгэмжийн даатгал	2,346,900.00	2,277,948.00	68,952.00	97.06
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	1,877,500.00	1,822,357.00	55,143.00	97.06
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	469,400.00	445,436.00	23,964.00	94.89
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	4,693,700.00	4,511,212.00	182,488.00	96.11
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	95,950,000.00	94,386,066.00	1,563,934.00	98.37
210301	Гэрэл, цахилгаан	8,850,000.00	7,415,433.00	1,434,567.00	83.79
210302	Түлш, халаалт	86,900,000.00	86,860,633.00	39,367.00	99.95
210303	Цэвэр, бохир ус	200,000.00	110,000.00	90,000.00	55.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	19,686,100.00	19,587,580.00	98,520.00	99.50
210401	Бичиг хэрэг	2,500,000.00	2,490,800.00	9,200.00	99.63
210402	Тээвэр, шатахуун	12,120,000.00	12,036,645.00	83,355.00	99.31

210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	3,863,600.00	3,858,535.00	5,065.00	99.87
210404	Ном, хэвлэл	120,000.00	120,000.00	0.00	100.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	1,082,500.00	1,081,600.00	900.00	99.92
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	790,000.00	759,500.00	30,500.00	96.14
210604	Урсгал засвар	790,000.00	759,500.00	30,500.00	96.14
2107	Томилолт, зочны зардал	2,150,000.00	2,150,000.00	0.00	100.00
210702	Дотоод албан томилолт	2,150,000.00	2,150,000.00	0.00	100.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	37,867,100.00	32,061,013.00	5,806,087.00	84.67
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	37,257,100.00	31,617,055.00	5,640,045.00	84.86
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	280,000.00	259,545.00	20,455.00	92.69
210803	Даатгалын үйлчилгээ	190,000.00	81,675.00	108,325.00	42.99
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	85,000.00	75,738.00	9,262.00	89.10
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	55,000.00	27,000.00	28,000.00	49.09
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	26,500,000.00	23,597,000.00	2,903,000.00	89.05
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	26,500,000.00	23,597,000.00	2,903,000.00	89.05
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	42,175,600.00	42,170,600.00	5,000.00	99.99
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	42,175,600.00	42,170,600.00	5,000.00	99.99
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	12,859,000.00	12,859,000.00	0.00	100.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	28,316,600.00	28,316,600.00	0.00	100.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	1,000,000.00	995,000.00	5,000.00	99.50
III	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	489,138,500.00	471,194,821.00	17,943,679.00	96.33
32	ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	479,638,500.00	467,899,821.00	11,738,679.00	99.23
320001	Орон нутгийн төсвөөс	479,638,500.00	467,899,821.00	11,738,679.00	97.55
35	ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС	9,500,000.00	3,295,000.00	6,205,000.00	34.68
350001	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	9,500,000.00	3,295,000.00	6,205,000.00	34.68
61	БАЙГУУЛЛАГЫН ТОО	1.00	1.00	0.00	100.00
610001	Төсвийн байгууллага	1.00	1.00	0.00	100.00
62	АЖИЛЛАГСАДЫН ТОО	25.00	25.00	0.00	100.00
620001	Удирдах ажилтан	7.00	7.00	0.00	100.00
620002	Гүйцэтгэх ажилтан	13.00	13.00	0.00	100.00
620003	Үйлчлэх ажилтан	5.00	5.00	0.00	100.00

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон / төгрөгөөр /

Код	Үзүүлэлт	Гүйцэтгэл
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	23,281,018.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	23,281,018.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	23,281,018.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	1,476,313.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	1,476,313.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	20,440,765.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	20,440,765.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	1,363,940.00
2133	Олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	1,363,940.00
213405	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, нэмэлт санхүүжилт төвлөрүүлэх шилжүүлэг	1,363,940.00
I	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	23,281,018.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	23,281,018.00
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилагдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	418,300.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	10,847,718.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	12,015,000.00

3. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ

Аудитаар алдаа[1] илрээгүй, харин залруулагдаагүй нийт 37,622.0 мянган төгрөгийн зөрчил[2] илэрснээс, 37,622.0 мянган төгрөгт 4 албан шаардлага хүргүүлж, 1 зөвлөмж өглөө.

3.1 Албан шаардлага

3.1.1 Тус байгууллага нь 2022 онд 17,983.0 мянган төгрөгөөр Чанарын менежментийн тогтолцооны ISO стандарт нэвтрүүлэхээр “Менежмент ба ур чадварын хүрээлэн” ТББ-тай байгуулсан зөвлөх үйлчилгээний гэрээний гарын үсгийн бүрдэл дутуу, эх хувь гэрээгүй, ажлын даалгаварт заагдсан ажлууд дутуу хийгдэж, зөвлөх үйлчилгээний ажлыг баталгаажуулаагүй байхад төлбөрийг бүрэн шилжүүлсэн байна.Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.5-т "Анхан шатны баримтад түүнийг үйлдсэн, зөвшөөрсөн буюу шалгасан ажилтан гарын үсэг зурж, тамга, тэмдэг дарснаар уг баримт хүчин төгөлдөр болно. Цахим хэлбэрээр бүрдүүлсэн анхан шатны баримт нь цахим гарын үсгээр баталгаажсан байна", 13.6-т "Анхан шатны баримтын үнэн зөвийг түүнийг үйлдсэн, зөвшөөрсөн, шалгаж хүлээн авсан ажилтан хариуцна" гэсэн заалтыг зөрчсөн байна

<u>Шийдвэрлэсэн нь</u>:Зөрчлийг арилгуулах, таслан зогсоох албан шаардлага хүргүүлэх

3.1.2 Мал амьтдын бүртгэл дэх 190 толгой бог малыг нас дэвшүүлж бүртгэхдээ 2,974.0 мянган төгрөгөөр буюу нэг толгой малыг 15.6 мянган төгрөгөөр зах зээлийн үнээс хэт доогуур үнэлж бүртгэсэн байна.

Энэ нь УСНББОУС -27 параграф 21-т “ ... биологийн хөрөнгө буюу хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний хувьд идэвхтэй зах зээл оршин байгаа бол уг зах зээлийн жишиг үнэ нь тухайн хөрөнгийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлох зохих суурь үндэслэл болно”, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.4-т “Үнэн зөв байх”, 13 дугаар зүйлийн 13.1-т “ Анхан шатны баримт нь нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, санхүүгийн тайлан, мэдээллийг үнэн, зөв гаргах үндэслэл болно” гэсэн заалтуудыг зөрчсөн байна.

<u>Шийдвэрлэсэн нь</u>:Зөрчлийг арилгуулах, таслан зогсоох албан шаардлага хүргүүлэх

3.1.3 БГАҮТХ-ийн зардлаас 5,457.7 мянган төгрөгийн хог тээвэрлэх зориулалт бүхий авто машины шатахуун, жолооч, ачигчийн цалин,НДШ-ийн зардалд 6,938.3 мянган төгрөгийг тус тус зарцуулсан байна.

Энэ нь Сангийн сайдын 2021 оны 190-р тушаалаар баталсан "Зардлын эдийн засгийн ангилал ашиглах заавар"-ын бусдаар гүйцэтгүүлэх ажил үйл үйлчилгээний төлбөр хураамжийн зардал ангилалд байгууллага гуравдагч этгээдээс авах багц үйлчилгээг худалдан авахад төлөх зардлыг бүртгэнэ, хувь хүнээс ажил үйлчилгээ авсны төлөөсөнд төлж буй НДШ тооцогдох цалин хөлс, урамшуулал хамаарахгүй гэснийг зөрчсөн байна

<u>Шийдвэрлэсэн нь</u>:Зөрчлийг арилгуулах, таслан зогсоох албан шаардлага хүргүүлэх

3.1.4 Засаг даргын нөөц хөрөнгө зарцуулалтыг анхан шатны баримтаар тулган шалгахад Сумын засаг даргын нэрэмжит олон төрөлтийн тэмцээний шагналд 2,959.0 мянган төгрөг, оны шилдэгүүдийн шагналд 1,310.0 мянган төгрөг олгосон байна.

Энэ нь Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.2-т " Зардал бууруулахад чиглэсэн арга хэмжээг энгийн ойлгомжтой, тууштай, өндөр сахилга баттайгаар зохион байгуулах", 15 дугаар зүйлийн 15.1-т" Төсвийн байгууллага, төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдэд дараах зүйлсийг хориглоно", 15.1.3-т "Хууль тогтоомжид зааснаас өөр хэлбэрээр тэтгэмж, шагнал, урамшуулал, дэмжлэг олгох" гэсэн заалтуудыг тус тус зөрчсөн байна.

[1] Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулах, буруу тусган илэрхийлэх, үүнд, математик үйлдлийн алдаа, НББ-ийн бодлогыг мөрдөхөд гарсан алдаа, бодит байдлыг буруу тайлбарласан /буруу ойлгосон/, хайнга хандсан /мартсан, тэмдэглээгүй орхисон/,

[2] Хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хууль тогтоомжид харшлах байгууллага, түүний удирдлага, байгууллагад ажилладаг бусад хувь хүний санаатай болон санамсаргүй үйлдэл, эс үйлдэл.

<u>Шийдвэрлэсэн нь</u>:Зөрчлийг арилгуулах, таслан зогсоох албан шаардлага хүргүүлэх

3.2 Зөвлөмж

Цаашид анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлын дараалаар эрэмбэлэн харуулав. Үүнд:

3.2.1.Цахим төлбөрийн баримттай холбоотой асуудал

<u>Илрүүлэлт</u>: Цахим төлбөрийн баримт болох и-баримтыг анхан шатны баримтанд авсан эсэхийг хянаж үзэхэд нийт худалдан авалт, тогтмол зардлын гүйлгээний 30 орчим хувьд и-баримтыг анхан шатны баримтанд аваагүй байна.

Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн13 дугаар зүйлийн 13.1-т “ Анхан шатны баримт нь нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, санхүүгийн тайлан, мэдээллийг үнэн, зөв гаргах үндэслэл болно”, Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.3.2-т "Бараа, ажил, үйлчилгээг борлуулсан тухай бүр төлбөрийн баримтыг татвар төлөгчид олгоно" гэсэн заалтуудыг тус тус зөрчсөн байна.

<u>Өгсөн зөвлөмж</u>: Цахим төлбөрийн баримтын гүйцэтгэлд хяналт тавьж, и-баримтыг бэлтгэн нийлүүлэгчээс шаардан авч, анхан шатны баримтыг бүрдлийг ханган ажиллах

Дээрх зөвлөмжийн биелэлтийг Төрийн аудитын байгууллагад 2023 оны 06 дугаар сарын 10 -ны өдрийн дотор ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

4. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ

Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл

/мянган төгрөгөөр/

Байгууллагын нэр	Нийт зөрчил		Үүнээс									
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж		Хариуцлага тооцуулах албан шаардлага		Хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Албан тушаалтны тоо	Тоо	Дүн
Хайрхан сумын ЗДТГ	5	37622.0	0	0	4	37622.0	1	0				

Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

/мянган төгрөгөөр/

Байгууллагын нэр	Нийт зөрчил		Үүнээс					
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Бусад хууль тогтоомжтой холбоотой зөрчил								
Хайрхан сумын ЗДТГ	1	0	0	0	1	0	0	0